

Податкові наслідки помилкового зазначення способу оплати «подарунковий сертифікат»

Визнання операції як доходу ФОП-єдинника

Помилкове зазначення в чеку способу оплати не звільняє від необхідності відобразити отримані кошти як дохід. У ситуації, коли фактична оплата надійшла на картковий рахунок ФОПа (грошові кошти безготівково), ця сума однозначно належить до доходу платника єдиного податку. Згідно з п. 292.1 ПКУ, доходом ФОП-єдинника вважаються кошти, отримані протягом звітного періоду в грошовій формі – готівковій чи безготівковій. Отже, оплата на картку є грошовим надходженням, яке треба включити до доходу. Помилка працівника при виборі способу оплати не змінює того факту, що ФОП отримав кошти за надану послугу. **Важливо:** якщо не врахувати цю операцію як дохід (помилково вважаючи, що «подарунковий сертифікат» не генерує дохід), це призведе до заниження оподатковуваного доходу, що є податковим порушенням. Оскільки в даному випадку жодної реальної передоплати чи стороннього сертифіката не було, а відбулась звичайна оплата послуги, суму оплати треба відобразити в книзі обліку доходів ФОП та включити до загального обсягу доходу спрощенця за період.

Ризики від неправильного зазначення способу оплати в чеку

Помилка в чеку (вказано «Подарунковий сертифікат» замість

реального способу оплати) може спричинити два напрями ризиків: порушення правил спрощеної системи через негрошовий розрахунок та порушення вимог до фіскальних чеків (РРО/ПРРО).

1. Порушення умов спрощеної системи (негрошовий розрахунок). Відповідно до п.291.6 ст.291 Податкового кодексу, ФОП 1–3 груп єдиного податку мають здійснювати розрахунки **винятково в грошовій формі** – готівковій або безготівковій (у тому числі електронними грошима). Державна податкова служба неодноразово роз'яснювала, що оплата подарунковим сертифікатом не вважається грошовою формою розрахунку. Сертифікат – це лише документ, що дає право на отримання товарів/послуг, а не самі гроші; фактично гроші були сплачені раніше при придбанні сертифіката. Таким чином, **прийом сертифіката як оплати прирівнюється до бартеру**, що прямо суперечить умовам перебування на єдиному податку. Якщо податкова розцінить помилковий чек як реальну операцію з сертифікатом, це формально означатиме порушення п.291.6 ПКУ. Наслідки такого порушення дуже серйозні: дохід, отриманий в результаті негрошової операції, оподатковується за ставкою 15% єдиного податку (замість звичайної фіксованої ставки) згідно з пп.3 п.293.4 ПКУ. Крім того, ФОП зобов'язаний подати заяву про відмову від спрощеної системи оподаткування і перейти на загальну систему з початку наступного кварталу після допущення порушення (вимагається пп.4 пп.298.2.3 ПКУ). Іншими словами, **податкова може вимагати сплатити 15% від суми цієї операції та анулювати статус платника єдиного податку** у разі підтвердження факту оплати не грошима. Такий фіскальний підхід ДПС підтверджений у офіційних роз'ясненнях: податківці прямо зазначають, що використання подарункових сертифікатів є недопустимим для єдинників і призводить до втрати права застосовувати спрощену систему.

*В нашому випадку фактична оплата була грошовою (на рахунок), тобто ФОП реально не порушував вимогу п.291.6 ПКУ. Проте **ризик полягає в документальному підтвердженні**: фіскальний чек наразі містить ознаку негрошового розрахунку. Без виправлення або*

пояснень це може бути інтерпретовано як порушення. Таким чином, щоб уникнути застосування штрафних санкцій та втрати статусу єдинника, ФОП має довести, що мала місце технічна помилка касира, а не реальна оплата сертифікатом.

2. Порушення вимог до заповнення фіскального чека (РРО/ПРРО).

Незалежно від системи оподаткування, касова дисципліна вимагає правильного заповнення всіх реквізитів чека. Нагадаємо, що в фіскальному касовому чеку обов'язково повинні зазначатися:

- **Рядок 18** – позначення форми оплати («ГОТІВКА», «БЕЗГОТІВКОВА» тощо) та сума за цією формою,
- **Рядок 19** – засіб оплати (вид платіжного інструменту: наприклад, «ЕПЗ» – електронний платіжний засіб/картка, «Інтернет-банкінг», «Подарунковий сертифікат», тощо).

Неправильне зазначення засобу оплати (рядок 19) є помилкою в обов'язковому реквізиті. Податкове законодавство визначає, що **відсутність хоча б одного обов'язкового реквізиту або невідповідність його вимогам робить чек недійсним як розрахунковий документ.** ДПС в індивідуальній податковій консультації від 01.09.2025 №4681/ІПК чітко вказала: помилка при виборі «засобу оплати» прирівнюється до невидачі чека покупцю. Іншими словами, якщо в чек внесено неправильний спосіб оплати, податкова може вважати, що підприємець **не провів розрахункову операцію належним чином.** За це передбачені штрафні санкції згідно із Законом про РРО. Зокрема, неправильні реквізити чека при перевірці можуть бути трактовані як невиданий чек, а штраф становитиме **100% вартості проданих товарів/послуг при першому порушенні та 150% при повторному.** Варто зазначити, що станом на серпень 2025 року всі послаблення воєнного часу скасовані, і штрафи за порушення РРО/ПРРО стягуються у повному розмірі.

Висновок по ризиках: залишати чек з неправильним способом оплати без уваги небезпечно. Формально такий чек свідчить про негрошову операцію, що загрожує єдиннику 15%-м податком і

втратаю спрощеної системи, а також кваліфікується як порушення вимог до розрахункових документів, що тягне значні штрафи.

Необхідність та порядок виправлення помилки в чеку

Виправити помилку в фіскальному чеку потрібно обов'язково, щойно вона виявлена. Це захистить ФОП і від претензій щодо негрошового розрахунку, і від штрафів за неправильний чек. Порядок дій залежить від того, коли помилку помітили:

- **Виправлення до закриття зміни (до формування Z-звіту).**
Якщо ви виявили помилку в той самий день, коли пробито чек (до кінця робочої зміни), закон дозволяє анулювати помилковий чек і провести операцію заново. Податкова рекомендує такий алгоритм: спершу скасувати (сторнувати) неправильну операцію через РРО/ПРРО, а потім пробити новий правильний чек. Скасування помилкового чека в ПРРО відбувається шляхом реєстрації від'ємної суми (формування фіскального чека видачі коштів за формою № ФКЧ-2) або виконання функції «сторно» з обов'язковим посиланням на номер помилкового чека. Після цього проводиться **повторна розрахункова операція** – вже з правильно зазначеним способом оплати (у вашому випадку – «Безготівкова (ЕПЗ/картка)» замість сертифіката). Новий чек передається покупцю (на папері або електронно), як того вимагає закон. В результаті помилковий запис буде сторновано, а в фіскальній базі даних залишиться коректна інформація про продаж за картковим розрахунком. Важливо скласти внутрішній **акт про скасування помилково проведеної суми**, в якому зазначити обставини помилки (номер і дату скасованого чека, суму, неправильний та правильний спосіб оплати тощо). Такий акт підписується відповідальною особою (продавцем, касиром) і затверджується підприємцем або керівником – він надалі слугуватиме документальним підтвердженням виправлення

помилки. Практика показує, що виправлення помилки до закриття зміни усуває всі негативні наслідки: податковий орган бачить, що «негрошова» операція анульована і фактично замінена грошовою, а отже підстав для претензій немає.

- **Виправлення після закриття зміни (наступного дня).** Якщо помилку в чеку виявлено вже після того, як було закрито зміну і сформовано Z-звіт, ситуація складніша. Чинним законодавством **не передбачено можливості внести зміни у фіскальні дані після закриття зміни.** Тобто фіскальний чек з неправильним реквізитом вже зберігся в системі і його не можна видалити чи відкоригувати заднім числом. Податківці зазначають, що така помилка залишиться у звітності, що може призвести до розбіжностей (наприклад, між сумою в чеку та фактичними коштами в касі). **Юридично “анулювати” помилку наступного дня неможливо,** але потрібно підготуватися до можливих питань перевіряючих. Необхідно скласти внутрішній акт про виявлену помилку. В цьому акті слід детально описати ситуацію: що в такому-то фіскальному чеку за дату XX.XX.2025 р. помилково вказано засіб оплати «подарунковий сертифікат» замість фактичної оплати на картковий рахунок, кошти від покупця отримані в повному обсязі на рахунок ФОПа. Акт підписується підприємцем та, за можливості, працівником-касіром, який допустив помилку, і зберігається разом з іншими первинними документами. Такий документ в майбутньому слугуватиме поясненням для податкової, що операція була грошовою, а позначення сертифіката – технічна помилка. **Додатково,** хоча прямої норми немає, багато бухгалтерів у практиці рекомендують все ж провести коригуючу операцію наступного дня: наприклад, оформити «повернення товару/коштів» на суму помилкового чека (що сторнує дохід, проведений як сертифікат), а потім знову пробити чек на ту саму суму з правильним способом оплати. Але такі дії треба виконувати дуже обережно, щоб не виникло плутанини у фінансових звітах.

Якщо здійснювати повернення наступного дня, слід розуміти, що фактично гроші покупцю не повертаються – це лише технічна операція для виправлення записів. Обов'язково підкріпіть такий крок письмовим поясненням (внутрішнім актом). **Підсумовуючи**, після закриття зміни єдиним офіційно правильним шляхом є зберегти документальне пояснення помилки. Хоча анулювати чек вже не можна, наявність акту та дублюючого правильного чека (або хоча б виправлення у облікових регістрах) продемонструє добросовісність платника і може убезпечити від штрафів, якщо помилка була разовою і виправленою належним чином.

Офіційні роз'яснення та норми щодо подібних ситуацій

Державна податкова служба надавала низку роз'яснень, які стосуються як використання подарункових сертифікатів ФОП-єдинниками, так і виправлення помилок у фіскальних чеках:

- **Щодо подарункових сертифікатів у ФОП на єдиному податку.** Податківці однозначно заявляють про **заборону приймати подарункові сертифікати як оплату** для платників єдиного податку 1–3 груп. Це впливає з норм ПКУ (п.291.6, пп.298.2.3 та ін.) і підтверджено в загальнодоступному інформаційно-довідковому ресурсі ЗІР та індивідуальних податкових консультаціях. Зокрема, у роз'ясненні в підкатегорії 107.04 ЗІР (та інших консультаціях) зазначено, що розрахунок за товари (послуги) раніше проданим подарунковим сертифікатом є **негрошовою формою, яка позбавляє ФОПа права працювати на спрощеній системі**. Продаж самих сертифікатів не заборонений прямо податковим законодавством, але їхнє погашення (отримання товарів/послуг в обмін на сертифікат) для єдинника є порушенням умов перебування на єдиному податку. Податкова радить підприємцям-єдинникам узагалі

утриматися від використання схем з подарунковими сертифікатами, щоб не наражати себе на ризик анулювання свідоцтва платника ЄП. У вашому випадку важливо, що є **офіційні роз'яснення ДПС, які дозволяють обґрунтувати виправлення**: якщо ви продемонструєте, що фактична оплата була грошовою (на рахунок), то формально вимогу п.291.6 ПКУ не порушено – порушенням був лише технічний запис у чеку. Таким чином, посилаючись на роз'яснення про заборону негрошових розрахунків, ви можете аргументувати, що навмисного порушення не було і дохід отримано в грошовій формі.

- **Щодо виправлення помилок у чеках (рядок 19 – «засіб оплати»)**. Офіційні роз'яснення ДПС (зокрема, ІПК №4681/ІПК/99-00-07-03-01 від 01.09.2025) вказують на обов'язковість правильного заповнення реквізитів чека, особливо форми та засобу оплати. Податкова наголошує, що рядок 19 фіскального чека повинен містити фактичний засіб оплати, який використовувався при розрахунку. Вказувати узагальнено «безготівка» замість конкретного засобу – неправильно, так само як і обирати невірний тип платіжного інструменту. Відсутність чи помилка в цьому реквізиті робить чек дефектним і прирівнюється до його невидачі. Окремого штрафу саме за помилку в способі оплати закон не встановлює, але **такий чек не приймається як розрахунковий документ**, тому штраф накладається за фактом неоприбуткування (невидачі) чека у розмірі, визначеному ст. 17 Закону про РРО (100% вартості проданого за перше порушення). Цю позицію підтверджено і в роз'ясненнях податківців на ресурсі ЗІР, і в коментарях Міністерства фінансів щодо нового порядку заповнення чеків. Таким чином, ДПС офіційно визнає критичність правильної вказівки способу оплати і вимагає від платників уважно перевіряти чеки.
- **Щодо порядку виправлення помилок.** Хоча прямих норм закону про механізм виправлення помилок у чеках мало,

ДПС у консультаціях надає рекомендації, що були розглянуті вище. Зокрема, у ЗІР (категорія 109.10) та роз'ясненнях на регіональних ресурсах ДПС описано алгоритм виправлення ситуації, коли неправильно вказано форму/засіб оплати. В загальному вигляді податкова радить скласти акт про помилку і **повторно проводити розрахункову операцію правильно**. Якщо це неможливо (зміна вже закрита), податківці фактично рекомендують зберегти документальні докази виправлення (внутрішній акт, дублюючий чек тощо) та пояснення причин, хоча сам чек у базі даних лишиться без змін. Такі роз'яснення ДПС мають індивідуальний або консультаційний характер, але їх варто дотримуватися, щоб у разі перевірки продемонструвати, що ви діяли згідно з рекомендаціями податкового органу.

Висновок: Помилково проведений спосіб оплати «подарунковий сертифікат» необхідно виправити та задокументувати. Отримана оплата на картку включається до доходу ФОПа-єдинника на загальних підставах. Неправильний чек слід анулювати (якщо можливо) і оформити правильно або, принаймні, скласти акт та повторно пробити чек із правильними реквізитами, щоб підтвердити грошовий характер операції. Офіційні норми ПКУ та роз'яснення ДПС однозначно забороняють негрошові розрахунки для єдинників і передбачають суворі санкції за такі порушення, а також прирівнюють некоректно оформлений чек до невиданої квитанції зі штрафними наслідками. Тому для мінімізації ризиків ФОП має якомога швидше виправити помилку та мати документи, що підтверджують факт отримання коштів саме в грошовій формі. Це дозволить уникнути як донарахування податку 15%, так і штрафів за порушення правил РРО, довівши, що ситуація була технічною помилкою, а не спробою приховати або неправильно провести дохід.

І насамкінець.

Чи варто призупинити діяльність?

Отже, ситуація може призвести до фактичної перевірки (щодо порушень ПРРО) / камеральної перевірки (щодо негрошового розрахунку і порушення умов перебування на спрощеній).

Хоч в судовому порядку є можливість довести і рішення у спорі з податковою буде з високою імовірністю прийняте на користь платника, але податкова ніколи не обмежувалась перевіркою лише однієї події.

Тобто, під час фактичної перевірки перевірятимуться всі дотичні питання та задіюються доступні податківцям інструменти – перевірка оформлення працівників, співставлення часу роботи, дотримання порядку розрахунків за попередні періоди тощо, можлива контрольна закупка і т.д.

Саме тому консультанти рекомендують призупинити діяльність, перевести її на іншого ФОПа. Поточного ФОПа ж перевести на загальну систему і не пропускати по ньому діяльності, але й не закривати повністю.

Коли минуть строки давності (три роки) – можна знову спокійно працювати. Це істотно зменшить ризик виявлення помилок (які зараз неявні) та донарахування.

□ Маєте схожий випадок або сумніви щодо власних дій?

Команда **“Вікторія”** готова надати оперативну, істотну інформацію – професійно, ґрунтовно, до результату.

Заповніть форму зворотного зв'язку для швидкого зв'язку.
Збережіть свої нерви, здоров'я, час та кошти.

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Відправити

Наші контакти:

Номери телефонів: +38(050)-404-87-30; +38(098)-793-77-77,
електронна пошта: office@vg.ua

Група Компаній Вікторія